

L'acadèmia i les polítiques nacionals de comunicació a Catalunya: ideació, fulgor i declivi d'una escola

Josep Gifreu

Catedràtic emèrit de Comunicació
Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual (UNICA)
Departament de Comunicació
(Universitat Pompeu Fabra)

Des del final dels anys setanta, a Catalunya existeix una línia de recerca centrada en l'estructura i les polítiques de comunicació, que ha estat anomenada “escola catalana de comunicació”. Aquest capítol reflexiona sobre aquesta escola i sobre quina ha estat la seva influència sobre les accions polítiques que han configurat el sistema català de comunicació al llarg de les últimes tres dècades, tot formulant hipòtesis al respecte. L'autor també apunta quins són els dilemes que afronten les polítiques de comunicació de Catalunya l'any 2012, en un context marcat per la crisi econòmica i la crisi política entre Espanya i Catalunya.

GIFREU, Josep (2013): “L'acadèmia i les polítiques nacionals de comunicació a Catalunya: ideació, fulgor i declivi d'una escola”, a CIVIL I SERRA, Marta; BLASCO GIL, José Joaquín; GUIMERÀ I ORTS, Josep Àngel, eds.: *Informe de la comunicació a Catalunya 2011–2012*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col·lecció Lexikon Informes, 3, pàgs. 289–298. e-Pub gratuït a <http://www20.gencat.cat/docs/EADOP/Publicacions/Continguts/epubs/lexikon/InformeDeLaComunicacioACatalunya11-12.epub>

1. Introducció¹

¿Ha exercit l'acadèmia una influència determinant en el debat, l'adopció i la implementació a Catalunya de les polítiques de comunicació des de la Transició fins avui? ¿Podem aplicar al cas català el concepte internacional de polítiques nacionals de comunicació (PNC)? ¿Fins a quin punt es pot parlar de l'existència d'una escola catalana de comunicació (ECC), interessada a exercir influència en les polítiques de comunicació a Catalunya? I en el cas afirmatiu, ¿aquesta escola ha tingut un paper rellevant en el disseny, formulació i implementació de polítiques de comunicació durant les darreres dècades?

Són algunes de les preguntes que els acadèmics i investigadors catalans de la comunicació ens fem sovint i que, òbviament, no puc pretendre de respondre aquí amb suficient amplitud i ponderació. El meu propòsit en aquestes pàgines es limita a plantejar algunes exploracions assagístiques i a estimular el debat documentat i crític sobre la qüestió. Em cenyiré, doncs, a avançar algunes hipòtesis sobre aspectes molt generals de l'evolució de les relacions entre l'acadèmia —els acadèmics— i les polítiques comunicatives. O, parafrasejant Weber, entre una mena de científics (de la comunicació) i una mena de polítics (els responsables de les PNC a Catalunya). Confio que estudis més aprofundits i amb més rigor sistemàtic s'aventurin a confirmar o refutar les hipòtesis que aquí argumento.

El tema que proposa el títol, potser de forma provocativa, dóna per acceptats alguns pressupòsits, com els dos següents:

- a) que podem parlar a Catalunya d'aportacions científiques específiques al coneixement i a l'avaluació crítica del camp en qüestió (les relacions entre estructura i polítiques de la comunicació, especialment a Catalunya); i
- b) que les aportacions de coneixement i d'avaluació del camp han tingut efectes determinants en l'acció política que han afectat les decisions i les estructures de la comunicació social en la Catalunya autònoma des del final dels setanta fins a l'actualitat.

Haig de reconèixer que una cosa i l'altra són més que problemàtiques. Abans d'entrar en matèria, voldria deixar dit que m'és impossible de fer referència, ni que sigui sumàriament, al conjunt d'aportacions acadèmiques que des dels vuitanta fins avui caldria citar i valorar en relació a la possible formació i influència d'una escola catalana de comunicació. Per això m'he limitat a mencionar només algunes referències centrades en les aportacions a l'estudi sobre estructura i polítiques de comunicació.² Entre les aportacions a destacar en aquest sentit, sobresurten les línies de recerca i de producció de coneixement originades i sostingudes a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) des de la creació de la Facultat de Ciències de la Informació, especialment riques durant el darrer decenni gràcies a les tasques de l'Institut de la Comunicació (InCom-UAB) i de l'Observatori de Polítiques de Comunicació (OPC InCom-UAB). També a partir dels anys noranta caldria registrar una diversificació de centres i línies de recerca en altres universitats, així com en disciplines no directament centrades en l'estudi de la comunicació

1. Aquest capítol es basa en la comunicació presentada per l'autor a la "Jornada sobre polítiques de comunicació i crisi econòmica: perill el sistema comunicatiu català?", celebrada el 17 de maig de 2012 i organitzada pel Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura de la UAB i l'Observatori de Polítiques de Comunicació de l'Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (OPC InCom-UAB) i amb el suport de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB.

2. En efecte, la producció científica sobre comunicació a Catalunya ha estat molt abundant en els darrers trenta anys i és impossible resumir-la aquí. Als anys vuitanta i noranta es van fer diversos intents per inventariar-la i analitzar-la (Gifreu, 1988; Jones, 1997; Corominas, 1997). Aquestes obres, entre d'altres, recullen bona part de les aportacions a l'estudi sobre estructura i polítiques de la comunicació. A partir de l'any 2000, l'Informe de la comunicació a Catalunya també ha intentat sistematitzar les principals aportacions. Alguns treballs recents s'han centrat en l'avaluació d'aquestes aportacions (Fernández Viso, Guimerà i Orts, 2010).

(sociolingüística, ciència política, sociologia, dret, economia, etc.).

La meua proposta de reflexió sobre l'evolució de la capacitat d'incidència pública de l'ECC sobre les polítiques catalanes de comunicació s'articularà mitjançant tres hipòtesis, àmpliament argumentades, que volen proposar respostes a les tres preguntes següents:

- ¿Podem parlar amb propietat d'una escola catalana de comunicació?
- ¿És pertinent de plantejar una evolució de l'ECC en etapes diferenciades?
- ¿Es poden identificar uns objectius de mínims compartits en les PNC a Catalunya?

2. ¿Podem parlar amb propietat d'una escola catalana de comunicació?

És obvi, d'entrada, que no podem parlar d'una escola catalana de comunicació de la mateixa manera que es parla, per exemple, de l'Escola de Frankfurt o de l'Escola de Chicago. L'etiqueta d'"escola catalana de comunicació", que Daniel E. Jones (1998: 36–37) atribuï a un conjunt d'autors i d'obres que tenien per objecte l'estudi de l'estructura i les polítiques de la comunicació a Catalunya, responia a la conveniència de disposar d'una "marca domèstica" que pretenia situar una de les línies d'investigació més compromesa amb el país al mapa de la recerca en comunicació a Espanya, llavors en vies de consolidació, i també a Europa i al món. Se'n començà a parlar a la manera com avui parlariem d'un "grup català de recerca en polítiques de comunicació", que llavors tenia com a prioritat estratègica la importació i aplicació del concepte de "polítiques nacionals de comunicació" (PNC) a una realitat geopolítica particular i peculiar: alguns l'anomenaven Catalunya, d'altres, Països Catalans (GIFREU, 1988; COROMINAS, 1997). Es tractava d'una realitat peculiar perquè era considerada pels investigadors com a "nació", però com a "nació sense estat", i a més com a nació fragmentada políticament en diferents estats i territoris autonòmics.

Per tant, l'objecte de coneixement buscat plantejava algunes contradiccions tant de tipus teòric com pràctic. Teòric, pel fet que el concepte de PNC, encunyat a l'Amèrica Llatina i especialment a la conferència propiciada per la Unesco a San José de Costa Rica (1976), implicava un subjecte de partida, l'estat nacional, subjecte sobirà de les polítiques públiques, entre les quals prenién pes les PNC. A Catalunya, els pactes de la Transició invalidaren aquesta via i acceptaven la condició subordinada d'un govern autonòmic o regional. A nivell pràctic, les propostes de PNC que es podien estudiar topaven amb un conjunt de contradiccions, no previstes en la "doctrina" internacional —l'anomenat *Informe MacBride* (MACBRIDE, 1980) no tenia en compte la realitat comunicativa de les nacions sense estat (MORAGAS I SPÀ, 1986)—, que feien i fan difícils les tasques pròpies de la recerca en unes polítiques públiques de comunicació considerades, per uns acadèmics, "regionals", i per d'altres, "nacionals".

L'etiqueta "escola catalana de comunicació" responia a la conveniència de disposar d'una "marca domèstica"

Se'n començà a parlar a la manera com avui parlariem d'un "grup català de recerca en polítiques de comunicació"

A l'hora de considerar les possibles aportacions de l'escola hauríem de tenir en compte almenys tres nivells diferenciats

La intervenció de l'ECC en l'establiment del "bloc constitucional" va ser irrellevant

No obstant això, la naixent recerca sobre comunicació a Catalunya coincidia amb el procés de transició política i es veia en part forçada a pensar la comunicació en termes de polítiques públiques, que és el camp científic propi on hauríem de situar l'estudi i valoració de les aportacions de l'ECC (COROMINAS, 1997). A l'hora de considerar les possibles aportacions de l'escola hauríem de tenir en compte almenys tres nivells diferenciats d'implementació de polítiques de comunicació, que a l'Estat espanyol són:

1. Establiment d'unes regles generals de joc, acordades en els pactes de la Transició i que s'integraren en l'anomenat "bloc constitucional" (Constitució de 1978 i estatuts d'autonomia). En aquest nivell "fundacional" o legitimador de la distribució del poder de la comunicació entre l'Estat espanyol i la Generalitat de Catalunya, la intervenció de l'ECC va ser irrellevant.
2. Desplegament de la regulació en comunicació en el quadre de possibilitats determinades per la distribució de competències Estat-Generalitat, la creació, dotació i organització de mitjans públics, les mesures de foment, els procediments de concessió de llicències en el marc autonòmic, etc. Aquest nivell ha estat el que ha centrat bàsicament la intervenció des de l'acadèmia i de l'ECC, especialment en algunes etapes.
3. Polítiques de promoció i foment. La distribució dels recursos econòmics disponibles és un dels instruments més importants de què disposen els governs (sobretot els mancats de sobirania) a l'hora de prioritzar certes línies d'actuació. En comunicació, aquestes prioritats afecten sobretot els mitjans privats. Les formes d'ajut solen adoptar diverses vies: la dels ajuts paupers segons criteris explícits (per exemple, nombre d'exemplars de premsa en català), la de la publicitat institucional (més discrecional i que sovint resulta més decisiva que l'anterior) o a vegades la d'ajuts discrecionals.

En resum, la meua conclusió i hipòtesi sobre aquesta qüestió és que l'ECC ha estat capaç d'incidir en l'acció de govern als nivells segon i tercer, però no en allò més fonamental del primer nivell, és a dir, en l'establiment de les regles de joc i, per tant, de l'"estatut del regulador" o de l'Estat, subjecte sobirà de les polítiques públiques també en comunicació.

3. ¿És pertinent de plantejar una evolució de l'ECC en etapes diferenciades?

La hipòtesi que proposo i que exploro aquí és que, des del moment en què es pot començar a parlar d'un grup acadèmic interessat per les PNC a Catalunya com a objecte d'estudi i de projecció de la seva influència envers la societat catalana, es constata una evolució que, com apunta el títol d'aquest treball, permet de distingir tres etapes diferenciades. A continuació presento i argumento cadascuna de les tres etapes, de durada aproximativa, atenent sobretot a la seva capacitat d'incidència en les polítiques de comunicació preses i desplegades pels poders públics de Catalunya.

Primera etapa (1975–1990): eclosió i exploració. Els orígens de l'escola es caracteritzen per la confluència de tres factors: una oportunitat històrica per a la reconstrucció nacional catalana després de la dictadura franquista, la consciència creixent de la centralitat dels mitjans de comunicació en les democràcies i l'impacte del debat internacional de la comunicació (amb propostes com el “nou ordre de la informació” i les PNC, recollides en l'*Informe MacBride*). Com a resultat podem constatar la creació a Catalunya (MORAGAS, 2005) d'un clima d'opinió favorable a la consideració del sector de la comunicació com un dels tres àmbits irrenunciables en la normalització de la llengua i la cultura catalanes (l'escola, l'administració i els mitjans públics de comunicació).

El nucli acadèmic promotor quallà a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), sobretot al si de l'antic Departament de Teoria de la Comunicació (dirigit per Miquel de Moragas), i l'interès pel camp s'irradià vers altres departaments i altres disciplines (sociolingüística, ciència política, dret, sociologia, economia, etc.). La proposta estratègica de formulació i desplegament de polítiques a favor d'un “espai català de comunicació” (GIFREU, 1991) se situaria en aquesta línia i en el llindeu entre l'acadèmia i la política.

Els elements i fets relacionats amb l'aparició de l'escola que podríem destacar en aquesta etapa fundacional serien: Congrés de Cultura Catalana (1975–77), Congrés Televisió i Autonomia Política a la UAB (1979), creació de la revista *Anàlisi* (1980), recepció i difusió de l'*Informe MacBride*, interès de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) per la recerca en comunicació i creació de la seva filial Societat Catalana de Comunicació, II Congrés Internacional de la Llengua Catalana amb un àmbit específic dedicat al camp de la comunicació (1986), realització de la Conferència IAMCR/AIECS/AIERI a la UAB (1988), creació a la Presidència de la Generalitat del Centre d'Investigació de la Comunicació (Cedic, 1988–1998), i difusió i àmplia recepció del concepte estratègic d'“espai català de comunicació”.

Segona etapa (1991–2006): maduració i propostes polítiques. Durant els anys noranta bona part dels partits catalans assumeixen diagnòstics i propostes polítiques en comunicació formulats des de l'acadèmia. Aquesta línia de confluència culmina el 1999 amb el debat monogràfic sobre l'audiovisual català del ple del Parlament de Catalunya i amb les importants mocions aprovades per ampli consens (GALVANY, SANJAUME, 2000). El Parlament ja havia aprovat la creació del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), consultiu (1996), però d'aquell ple en sorgiren compromisos transcendentals, com els següents: un CAC independent i amb competències plenes (2000), la creació de l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC), la Llei general de la comunicació audiovisual (2005), la reforma de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV) (Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals —CCMA— a partir de 2007) o la moció sobre l'espai audiovisual català de 1999.

Com a resultat general del període, val la pena de destacar l'original fórmula política de redistribució del poder sobre el camp de la comunicació, amb competències compartides entre Parlament,

La proposta estratègica de formulació i desplegament d'un “espai català de comunicació” se situaria en el llindeu entre l'acadèmia i la política

Als anys noranta bona part dels partits polítics catalans assumeixen diagnòstics i propostes formulats des de l'acadèmia

La constitució del segon govern tripartit el 2007 propicià l'apogeu de la influència de l'ECC en la política catalana de comunicació

El pacte CiU i PP comportà una ruptura de les vies habituals de relació entre àmbits acadèmics i polítics

Govern, CAC i CCRTV (CCMA). I, per tant, també un alt grau de desgovernamentalització i més autonomia i més democratització de les decisions sobre PNC. Durant aquest fecund període de setze anys, la col·laboració d'acadèmics pròxims a l'escola amb organismes responsables de les polítiques sobre comunicació —sobretot CAC, governs tripartits i CCRTV— fou molt notable. I les iniciatives de recerca i de divulgació amb més o menys aplicació al camp de les PNC es multiplicaren.

Entre els fets més significatius d'aquest període, sobresurten els següents: creació de nous estudis de comunicació, de grups de recerca i de departaments de comunicació en les universitats catalanes (UPF, URL, URV, etc.), informe anual del CAC sobre l'audiovisual, premis del CAC a la investigació en comunicació, creació de la revista audiovisual *Quaderns del CAC* (1998), creació de l'Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB) (amb el Portal de la Comunicació, informes biennals sobre la comunicació a Catalunya des de 2000 i l'Observatori de Polítiques de Comunicació), nomenament d'acadèmics pròxims a l'ECC com a alts responsables al CAC i al Govern, proposta del projecte del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, creació de l'Observatori de la Producció Audiovisual (OPA) a la UPF, Congrés Ajuts a la Premsa a Europa (2006), etc.

Tercera etapa (2007–2012): apogeu i declivi. La constitució del segon govern tripartit el 2007 propicià l'apogeu de la influència de l'ECC en la política catalana de comunicació. Com a elements més destacats de l'apogeu i la màxima visibilitat de l'ECC en el primer pla de les PNC en aquells anys, cal mencionar els nomenaments d'alts càrrecs amb responsabilitats directes sobre el sector: Joan Manuel Tresserras com a conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació (2007–2010), Mònica Terribas com a directora de TVC (2008–2012) i Albert Saéz (2008–2010) i Enric Marín (2010–2012) com a presidents de la CCMA. Per bé que les aportacions a l'estudi de l'estructura i de les polítiques de comunicació de cadascun d'aquests acadèmics són d'índole molt diversa, tots compartien a grans trets uns postulats i unes actituds en relació al rol de la comunicació en la construcció nacional del país que formen part de la tradició acadèmica de l'ECC.

De tota manera i malgrat alguns miratges de l'etapa del segon tripartit, tres esdeveniments de primera magnitud minaren les expectatives d'influència de l'acadèmia en les PNC. Un fou d'ordre institucional i derivava en part del fracàs del nou Estatut de Catalunya com a marc d'unes noves relacions amb Espanya (retallada del projecte inicial el 2006 i sentència adversa del Tribunal Constitucional de 2010). L'altre fou la crisi econòmica, iniciada el 2008 i amb efectes devastadors sobre les PNC i els mitjans públics i privats a partir de 2010. I el tercer foren els pactes del Govern d'Artur Mas (CiU) amb el Partit Popular.

Com a resultat general derivat del pacte a Catalunya entre CiU i PP es pogué constatar una recentralització de les decisions (sobretot amb les reformes regressives del CAC i de la CCMA), una ruptura de les vies habituals de relació entre àmbits acadèmics i polítics (un exemple

d'això fou la carta oberta dels degans de comunicació contra la reforma de la CCMA, el març de 2012), retallades molt notables en polítiques de suport i foment als mitjans públics i privats en català (en els privats, les retallades assolien el 70% el 2011) i, en general, una gran incertesa sobre el paper dels mitjans propis en el procés de reconstrucció nacional, cultural i lingüístic. El declivi de la influència de l'ECC en el període de CiU al govern de la Generalitat (2010–2012) tingué una constatació flagrant en el programa electoral de la coalició nacionalista en ocasió de les eleccions del 25 de novembre de 2012, el qual no presentava cap proposta en relació amb estructures d'estat que són clau, com el CAC i la CCMA, o respecte a la potenciació de l'espai català de comunicació o de la comunicació amb els altres països de parla catalana.

En síntesi, els fets que marquen el declivi sobtat i forçat es poden resumir en els següents: crisi i persecució de la recepció de TV3 al País Valencià pel govern del PP, contrareforma de la regulació de l'audiovisual (CAC i CCMA), retallades a tot el sector (CCMA, CAC, Baròmetre, Agència Catalana de Notícies, ajuts directes i indirectes, etc.) i futur incert dels ajuts a les diferents línies i grups d'investigació.

**Entre 2010 i 2012
hi ha una gran
incertesa sobre
el paper dels
mitjans propis
en el procés de
reconstrucció
nacional**

**El model i les
estructures de
la comunicació a
Espanya resten
en bona part
inqüestionats**

4. ¿Es poden identificar uns objectius de mínims compartits en les PNC a Catalunya?

La meua hipòtesi de resposta a aquest punt ha d'incloure diferents parts i matisos. Primer, si parlem de polítiques nacionals de comunicació — limitem-les a Catalunya per raons de mètode i deixem ara de banda la qüestió més complexa dels altres països de l'espai del català— ens hem de situar en la perspectiva del subjecte polític que pot adoptar polítiques públiques, que és l'estat. En la mesura que la Generalitat de Catalunya és part de l'Estat espanyol, pot emprendre polítiques, bé que limitades i subordinades a les competències centrals sobre el territori català. Aquesta situació remet òbviament al model d'estat vigent (definit com a “estat de les autonomies” segons la Constitució Espanyola de 1978).

Segon: si bé al llarg d'aquests últims anys el model d'estat pactat durant la Transició ha estat àmpliament qüestionat per una part important de les forces polítiques catalanes, per contra, els trets bàsics del model comunicatiu (distribució de competències entre Estat i Generalitat, unitat de mercat, espai radioelèctric, servei públic estatal centralitzat, règim jurídic dels operadors privats, model lingüístic, etc.) continuen essent idèntics als dissenyats en aquell període. Curiosament, el model i les estructures de la comunicació a Espanya resten en bona part inqüestionats, no sols des de les forces polítiques catalanes, sinó també des dels àmbits acadèmics.

Tercer matís a considerar: si malgrat tot es pot detectar una crisi més o menys latent del model hegemònic de distribució del poder de la comunicació a Espanya, no és tant per raó de la crisi econòmica, que també hi ajuda, com de la crisi del model de relacions polítiques entre Catalunya i Espanya. La crisi d'aquestes relacions “bilaterals” s'ha fet cada dia més evident, i ha afectat també el camp dels mitjans i dels conflictes derivats de les competències sobre comunicació, però el model de nova

A partir dels crucials moviments i fets polítics del 2012, no hi pot haver proposta de mínims en matèria de comunicació entre partits polítics

distribució de poders està per definir. I quart: en definitiva, voler establir ara uns objectius mínims estratègics de la comunicació a Catalunya remet a “objectius fora de camp”. És a dir, als objectius estratègics que les diferents opcions polítiques plantegen en relació amb la legitimació futura del subjecte de les polítiques públiques, és a dir, l'estat.

En definitiva, després dels transcendents fets polítics viscuts a Catalunya i a Espanya durant 2012 (fonamentalment, la manifestació d'un milió i mig de persones per la independència a Barcelona l'Onze de Setembre i les eleccions catalanes del 25 de novembre amb un nou Parlament amb majoria pel dret d'autodeterminació), ja no servia pensar en un consens de mínims sobre el model ideal de la comunicació per a un projecte autonòmic més o menys potent. La clara divisió de projectes polítics de país o, millor, la polarització entre dues configuracions de projectes, s'anà perfilant de manera inequívoca, i es plantejava en aquests termes:

- o autonomia comunicativa subordinada (en el marc d'un estat, l'espanyol, incapaç de reestructurar-se en termes federals);
- o sobirania comunicativa tal com l'ostenta qualsevol estat nacional europeu.

Aquesta polarització suscitava noves preguntes que posaven en qüestió l'estructuració vigent de les competències sobre comunicació. Alguns exemples:

- ¿Per què les competències de seguiment i control del sector audiovisual per part de l'autoritat catalana, el CAC, s'haurien de limitar a l'anomenat “territori CAC” (els operadors d'àmbit català), quan el 70–80% de l'audiència correspon a operadors espanyols?
- ¿És suficient aspirar que TV3 sigui la primera entre trenta o quaranta televisions espanyoles que emeten a Catalunya o bé cal renegociar tot el mapa televisiu?
- En relació amb les altres comunitats de l'espai del català, ¿és la “reciprocitat” de canals mitjançant convenis bilaterals de col·laboració la solució a l'intercanvi o bé calen iniciatives radicals a nivell d'estat a l'estil de la iniciativa legislativa popular (ILP) promoguda des de València, i rebutjada al Congrés justament l'Onze de Setembre de 2012 pel PP?³
- En matèria de premsa diària, en paper i electrònica, ¿l'ideal d'unes polítiques de foment del català és pagar per tenir diaris bilingües o bé pagar per tenir mitjans alhora plurals i hegemònics en català?

En resum, a partir dels crucials moviments i fets polítics del 2012 a Catalunya, no hi pot haver proposta de mínims —de “línies vermelles”— en matèria de comunicació entre partits polítics mentre no s'expliciti una qüestió elemental en el marc d'unes PNC (i de polítiques públiques en general): ¿en quin model d'estat pensem quan parlem de mínims? ¿En un estat espanyol autonòmic però recentralitzat? ¿En un estat federal? ¿O bé en un estat català?

3. En aquest sentit, el mateix Tribunal Suprem emetia una important sentència (de 5-12-2012), estimant el recurs de cassació (número 1577/2009) interposat per Acció Cultural del País Valencià contra una sentència anterior del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (TSJCV) que ratificava el tancament i les multes a ACPV decretats pel govern de València a fi d'impedir al territori de la comunitat autònoma la recepció de TV3 i dels canals de la CCMA. El Suprem reconeixia l'interès de la ILP com a alternativa als convenis de col·laboració entre comunitats, ja que s'havien demostrat “insuficients”.

Per tant i per acabar, més que d'objectius mínims o de línies vermelles, crec que hauríem de parlar dels grans dilemes que haurien d'abordar les noves promocions d'acadèmics i investigadors catalans que d'alguna manera es reclamen continuadors de l'ECC per aportar-hi recerca, imaginació i propostes.

5. Els grans dilemes de les PNC a la Catalunya d'avui

Per tant, estimo que els grans dilemes que ens tocarà debatre a fons, des de l'acadèmia, des de la política i dels dels mateixos mitjans, en els pròxims anys es poden concretar en aquests tres:

a) ¿Polítiques nacionals (catalanes) de comunicació o polítiques regionals (espanyoles) de comunicació? És a dir, ¿qualsevol dels problemes del sistema comunicatiu català s'ha d'encarar des del punt de vista dels interessos preferents de la nació catalana —i, per tant, des del punt de vista de la sobirania de les decisions, de la llengua i de la cultura— o des del punt de vista dels interessos regionals d'una autonomia com qualsevol altra de l'Estat espanyol?

b) ¿Polítiques de comunicació per a Catalunya o per a tot l'espai del català, tenint en compte la situació i necessitats dels països de parla catalana? Es tracta d'una qüestió especialment complexa i delicada per moltes raons. En cada cas, la història de l'articulació del territori presenta peculiaritats diferents. També s'han originat suspicàcies contra Catalunya sobretot per la manipulació política anticatalana atada pel PP. Però sembla raonable que, almenys des de l'interès prioritari per la normalització de la llengua, les polítiques catalanes de comunicació siguin especialment sensibles a les necessitats de l'intercanvi i la cooperació amb els territoris històrics del català.

c) ¿Polítiques favorables al sector públic o favorables al sector privat? En la línia de la majoria de països europeus, el manteniment del sistema mixt o dual és un objectiu considerat d'interès públic. A Catalunya, ha estat fins ara el sector públic el que ha garantit els progressos més substancials en la normalització de la llengua i la cultura i, en definitiva, del que, per abreujar, podríem entendre com la representació de la catalanitat. Sembla raonable que es busqui d'enfortir òbviament el sector privat català. El que no ho sembla tant és que això es vulgui fer a costa del sector públic català i no a costa del privat espanyol, que en alguns mercats, com en televisió, és absolutament majoritari. Caldrà redefinir una estructura d'equilibris entre públic i privat.

I dues observacions finals. Crec que la tasca urgent dels acadèmics que s'adscriuen a l'ECC hauria d'anar en el sentit d'aportar diagnòsi, elements de debat i de prospectiva en cada un dels grans dilemes assenyalats. I aprofitar els intersticis del sistema i de la crisi per tal de proposar alternatives davant la doble crisi —l'econòmica i la política— sota l'òptica preferent d'unes PNC emancipadores.

En definitiva, crec que el dilema bàsic en relació amb les PNC a Catalunya, tant per als acadèmics com per als polítics, tant per als professionals com

Hauríem de parlar dels grans dilemes que haurien d'abordar les noves promocions d'acadèmics i investigadors catalans

Ha estat el sector públic el que ha garantit els progressos més substancials en la normalització de la llengua i la cultura

El dilema bàsic en relació amb les PNC a Catalunya encara es pot situar entorn d'un eix que defineix i que uneix els objectius estratègics del país i els de la comunicació a Catalunya

per a la ciutadania, encara es pot situar entorn d'un eix central: un eix que defineix i que uneix els objectius estratègics del país i els del camp de la comunicació a Catalunya, incloses les polítiques sectorials. I aquest eix central continua essent, per mi, el definit en termes d'espai català de comunicació. Aquest dilema planteja si l'objectiu estratègic és assolir o no un espai de comunicació propi i hegemònic, definit per la llengua i per la sobirania de les decisions, amb les mateixes prerrogatives que ostenten els altres espais nacionals de comunicació a l'Europa dels estats nacionals.

6. Referències

COROMINAS, Maria (1997): "Estructura i polítiques de comunicació", a BERRIO, Jordi (ed.): *Un segle de recerca a Catalunya. Estudi crític dels principals àmbits d'investigació de la comunicació de massa*. Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Pàgs. 99–150.

FERNÁNDEZ VISO, Ana; GUIMERÀ I ORTS, Josep Àngel (2012): "National communication policies: genesis, reception and evolution of the concept in democratic Catalonia". *Observatorio (OBS*) Journal*. [En línia]. Lisboa. Vol. 6, núm. 1, pàgs. 211–233. www.webcitation.org/6DWI1uZBd

GALVANY, Rosa; SANJAUME, Margarida (2000): "Debat parlamentari sobre mitjans de comunicació a Catalunya". *Quaderns del CAC*. Barcelona. Núm. 7, pàgs. 69–79.

GIFREU, Josep (1988): "Mass communication research in Catalonia". *Anàlisi*. Cerdanyola del Vallès. Número extraordinari, pàgs. 1–140.

GIFREU, Josep, dir. (1991): *Construir l'Espai Català de Comunicació*. Barcelona: Cedic.

JONES, Daniel E. (1997): *Bibliografia catalana de la comunicació*. Barcelona: Cedic.

JONES, Daniel E. (1998): "Investigación sobre comunicación en España: evolución y perspectivas". *Zer*. Leioa. Núm. 5, pàgs. 13–51.

MACBRIDE, Sean (1980): *Un solo mundo, voces múltiples*. Mèxic DF: Fondo de Cultura Económica.

MORAGAS I SPÀ, Miquel de (1986): "Catalunya i el nou ordre mundial de la comunicació". *Revista de Catalunya*. Barcelona. Núm. 2, pàgs 22–33.

MORAGAS I SPÀ, Miquel de (2005): "L'Informe MacBride: la seva empremta a Catalunya". *Quaderns del CAC*. Barcelona. Núm. 21, pàgs. 83–85.